

29.10.2021

Sosiaali- ja terveysministeriö

**ASIA Lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käyttöoikeuksia koskevasta asetusalunnoksesta
VN/23102/2020, STM156:00/2020**

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Lääkäripalveluyritykset ry:n (LPY) lausuntoa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käyttöoikeuksia koskevasta asetusalunnoksesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (784/2021, asiakastietolaki) 15 §:n mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyä koskevien käyttöoikeuksien on perustuttava sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön ja muun asiakas- ja potilastietoja käsittelevän henkilön työtehtävään ja annettavaan palveluun siten, että henkilöllä on käyttöoikeus vain työtehtävissään tarvitsemiinsa välttämättömiin asiakastietoihin, joihin hänellä on tiedonsaantioikeus.

Asiakastietolain 15 §:n 2 momentin mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään, mitä tietoja ammattihenkilöt ja muut asiakastietoja käsittelevät henkilöt työtehtävnsä ja annettavan palvelun perusteella saavat enintään käyttää.

LPY kiittää tilaisuudesta lausua asiassa. Alla on kooste vastauksistamme Lausuntopalvelussa.

Yleinen palaute asetusalunnoksesta**Käyttöoikeuksien perusteiden kokonaisuus: selkeys ja ymmärrettävyys**

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käyttöoikeuksia määriteltäessä pitää varmistaa, että vastuu asiakkaan kokonaihoidosta toteutuu ja siitä kulloinkin vastuussa oleva saa käyttöönsä kaikki tarvittavat tiedot. Kuinka turvataan esimerkiksi avosairaanhoidon vastaanotolla riittävä taustatietojen saaminen hoito- ja lääkityshistoriasta? Tähän asiaan pitää kiinnittää erityistä huomioita asetuksen jatkovalmistelussa.

Potilasasiakirjojen käyttöoikeuksien rajaaminen välttämättömiin tietoihin on nykyisellä Kanta-palveluiden rakenteella melko hankalaa. Esimerkiksi laboratoriotuloksia tuotetaan eri aloilla ja jokaisella niistä voi olla kokonaiskuvan saamiseksi merkitystä.

Muutosehdotus osion parantamiseksi

Asetuksella on haastavaa yksiselitteisesti määritellä välttämätöntä tietojen saannin tasoa. Asiakastietojen käyttöoikeuksien rajaamisella ei saa vaarantaa hyvän hoidon toteuttamista ja potilasturvallisuutta. LPY:n mielestä hoitohenkilökunnalla pitää olla aina saatavilla kaikki tarvittava tieto, mitä hyvän ja potilasturvallisuuden takaavan hoidon toteuttamiseksi tarvitaan.

29.10.2021

Käyttöoikeuksien perusteiden toteuttaminen tietojärjestelmiin

Lausunnolla oleva käyttöoikeusasetus edellyttää merkittäviä tietojärjestelmiä koskevia muutoksia. Niiden toteuttamiseen tarvitaan aikaa ja taloudellisia resursseja.

Käyttöoikeuksien määrittelyn kattavuus

Asetusluonnoksessa ei määritellä riittävän selkeästi asiakastietojen käyttöoikeuksia, jotta niiden perusteella voitaisiin antaa käyttöoikeudet kaikille asiakastietoja työssään tarvitseville ammattihenkilöille.

Selkeämmin on määriteltävä esimerkiksi erikoisalojen lääkärien, kuten kuvantamisen ja diagnostisten alojen lääkärien, oikeudet hyödyntää asiakastietoja potilasturvallisuuden takaamiseksi sekä asiakastietojen käyttöoikeudet moniammatillisissa palveluprosesseissa ja -ketjuissa.

Muutosehdotus osion parantamiseksi

Käyttöoikeusasetuksessa on otettava esitettyä selkeämmin huomioon käytännön hoidon sujuvuus niiden työtehtävien osalta, jotka tukevat lääkärin kliinistä työtä. Lääkärillä tulee olla jatkossakin mahdollisuus tutustua ajanvarauksen tehneen potilaan tietoihin ennen vastaanottolannetta. Potilasturvallisuuden lisäksi tärkeitä näkökohtia ovat myös moniammatillisesti sujuvat palveluprosessit ja -ketjut.

Liian tiukka sääntely voi aiheuttaa haasteita ja luoda tarpeetonta viivettä potilaan hoidossa.

Käyttöoikeusasetuksella ei saa luoda esteitä sille, että yhden erikoisalan työntekijät eivät saisi tarvittaessa käyttöönsä toisen erikoisalan tietoja.

Käyttöoikeusasetuksessa pitää ottaa huomioon myös alat, jotka eivät välttämättä koske suoraan potilaan hoitoa, kuten diagnostiikka. Asetuksessa ei saa tarpeettomasti rajata esimerkiksi radiologin pääsyä potilaan tietoihin. Kuvantamisen ja diagnostisten alojen lääkärien työn kannalta potilaan tietojen katselu voi olla välttämätöntä potilasturvallisuuden varmistamiseksi, esimerkkinä lääkityshistoria ja allergiat.

Tietojen siirto ei saa olla tarpeettoman jäykkää ja tiedonsaannissa täytyy ottaa huomioon koko hoitoketjun toimivuus.

Käyttöoikeudet terveydenhuollossa

Hoitavalla lääkärillä tulee olla aina saatavilla kaikki tieto, mitä hyvän ja potilasturvallisuuden takaavan hoidon toteuttamiseksi tarvitaan.

Käyttöoikeusasetuksessa tulee ottaa huomioon myös sellaiset alat, jotka eivät välttämättä koske suoraan potilaan akuuttia hoitoa, esimerkiksi kuvantaminen.

29.10.2021

Asetuksessa ei saa tarpeettomasti rajata esimerkiksi radiologin pääsyä potilaan tietoihin, koska tämä saattaa vaarantaa potilasturvallisuuden.

Muu palaute

Käyttöoikeusasetuksen toimeenpanossa on valvottava sitä, että valtuuksia tullaan käyttämään lain säätämässä tarkoituksessa. Tietojen katselusta on jäätävä merkintä ja tallennettujen käyttötietojen pitää epäselvissä tilanteissa olla kokonaisuudessaan saatavilla.

Käyttöoikeusasetuksen toimeenpanoa on tärkeää arvioida sekä hyvän hoidon edellytysten, potilasturvallisuuden että yksityisyyden suojan näkökulmasta: mitä vaikutuksia käyttöoikeusasetuksella on potilastyön sujuvuuteen ja potilasturvallisuuteen.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja